

7.6.2018

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta
jatehuoltolautakunta@turku.fi

Viite: Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan lausuntopyyntö 4.5.2018 (Dnro 4669-2018)

Lausunto sako- ja umpikaivolietteiden kuljetusjärjestelmää koskevassa asiassa

Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta on pyytänyt lausuntoa siirtymisestä kunnan järjestämään sako- ja umpikaivolietteiden kuljetukseen Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan toimialueella Auran, Kaarinan, Liedon, Marttilan, Maskun, Mynämäen, Naantalın, Nousiaisten, Paimion, Paraisten, Pöytyän, Raision, Ruskon, Salon, Sauvon ja Turun kuntien ja kaupunkien alueilla. Lausunnossa on pyydetty ottamaan huomioon laissa mainitut ehdot kiinteistönhaltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle.

Jätehuoltoviranomainen on kerännyt kattavan tausta-aineiston lausuntopyynnön oheismateriaaliksi ja laatinut oman tiivistelmän, jossa viranomainen arvioi 37 §:n mukaisten edellytysten täyttymistä kiinteistön haltijan järjestämälle lietteenkuljetukselle. Jätehuoltoviranomaisen taustaselvitykset on tehty kattavasti jätehuollon järjestämiseen vaikuttavat tekijät monipuolisesti huomioon ottaen. Yhtiömme näkemyksen mukaan selvityksistä käy hyvin ilmi lietehuollon nykytilannetta toiminta-alueellamme. **Jätelain edellytykset kiinteistönhaltijan järjestämään jätteenkuljetukseen eivät täyty.**

Kunnat ovat asettaneet tavoitteita asumistoiminnan lietehuollon tason nostamiseksi

Kaikki Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan yhteistoiminta-alueen ja Lounais-Suomen Jätehuollon omistajakunnat ovat yhdessä päättäneet jätehuoltopoliittisista tavoitteista, joiden mukaan viemäriverkoston ulkopuolisten sako- ja umpikaivolietteiden jätehuollon tasoa tulee nostaa.

Kuntien asettamat kehittämistavoitteet lietehuollolle:

1. Viemäriverkoston ulkopuolisten kiinteistöjen jätevesikäsittelyn lietteet kerätään säännöllisesti asianmukaiseen käsittelyyn.
2. Kunnan jätehuoltopalveluja käyttäville on tarjolla kattavat, kohtuudella saavutettavat, luotettavat, tasapuoliset ja kustannuksia vastaavat jätehuoltopalvelut.
3. Jätteiden keräysten aiheuttamat ympäristöhyödyt ovat mahdollisimman suuret.

Lounais-Suomen Jätehuollon on todettava, että kuntien asettamia tavoitteita ei pystytä saavuttamaan, ellei rakenteellisia muutoksia palvelujen toteuttamiseen tehdä. Kuljetusjärjestelmällä on aivan keskeinen rooli lietehuollon kehitystyön mahdollistajana. Lietehuollossa kehitys on jo vuosia junnannut paikoillaan. Yksittäiset kuljetusyrittäjät hoitavat työnsä erinomaisesti, mutta heidän mahdollisuutensa kehitystyöhön rajoittuvat omaan asiakaskuntaan, joka saattaa olla hyvinkin hajallaan pitkin toimialuetta. **Nykyinen kiinteistönhaltijan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä ei mahdollista lietehuollon kehittämistä täysmääräisesti kuntien asettamien tavoitteiden toteuttamiseksi.**

7.6.2018

Nykyisen kiinteistönhaltijan järjestämän jätteenkuljetusjärjestelmän ominaisuuksia

1. Yksittäinen kuljetusyriitys toteuttaa asiakkanaan olevien kiinteistöjen lietetyhjennykset moitteetta.
2. Suuri osa kiinteistöistä, joissa on lietekaivot, eivät tilaa lietekaivojen tyhjentämistä jätehuoltomääräysten mukaisesti. Jätehuoltomääräykset ovat samat kuljetusjärjestelmästä riippumatta kaikille kiinteistöille.
3. Tyhjentämättä jääneistä sakokaivoista lietteet valuvat läpivirtauksena maastoon aiheuttaen ympäristö- ja terveysriskin. Vesistöt rehevöityvät ravinnepäästöistä.
4. Suurin osa kuljetusyriyksistä ei noudata velvollisuuttaan ilmoittaa jätehuoltoviranomaiselle kaikkien asiakkanaan olevien kiinteistöjen osoite- ja tyhjennystietoja viranomaisen lukuisista tietopyynnöistä huolimatta.
5. Jätehuoltoviranomaisen ylläpitämä kuljetusrekisteri on täysin epäluotettava, koska kuljetusyriyksiltä saadut tiedot ovat puutteellisia.
6. Jätteen vastaanotosta ja käsittelystä kuntien puolesta vastaavan Lounais-Suomen Jätehuollon tosiasialliset mahdollisuudet kehittää toimialueen lietehuoltoa ovat heikot, koska investointien perusteena olevia mitoitus tietoja ei ole saatavissa.
7. Lietehuollon kokonaisuuden suunnittelua, kehittämistä ja hallintaa ei pystytä tekemään tilanteen epämääräisyyden ja hajanaisuuden vuoksi. Jätehuolto ei kehity vaan se toimii välttävästi totutulla tavalla. Järjestelmä on sekä toiminnallisesti että taloudellisesti tehoton sekä ympäristön kannalta kestävä.

Jos kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirrytään

1. Lounais-Suomi pääsee edelläkävijöiden joukkoon viemäriverkoston ulkopuolisten lietteiden jätehuollossa - kaikki jätevedet puhdistetaan asianmukaisesti. Tämä toteuttaa kuntien omia ympäristötavoitteita ja kantaa lounais-suomalaisten erityisvastuuta vesistöjemme ja saariston puhtaudesta.
2. Lietekuljettajat saavat entistä enemmän työtilaisuuksia, koska lietekaivot tyhjennetään kattavasti koko toimialueella. Kuljettajien työsuorituksen määrä kasvaa.
3. Asukkaat saavat säännöllisesti kilpailutetut tyhjennyshinnat tasapuolisissa ehdoissa.
4. Asukkaiden lietekaivot tyhjennetään säännöllisesti jätehuoltomääräysten mukaan. Tyhjennystilauksien muutokset onnistuvat tarvittaessa yhtä joustavasti kuin kiinteistönhaltijan järjestämässä kuljetuksessa.
5. Jätehuoltoviranomaisen ylläpitämä kuljetusrekisteri on seurattavissa reaaliaikaisesti ja se on luotettava. Valvontaviranomaisen työ helpottuu huomattavasti.
6. Sako- ja umpikaivolietteiden vastaanotto- ja käsittelypalvelut pystytään suunnittelemaan ja toteuttamaan parasta käyttökelpoista tekniikkaa hyödyntäen, koska toimialueella syntyvien lietteiden määrä ja sijainti ovat tiedossa. Kehitystyö toteutetaan Lounais-Suomen Jätehuollon, kuljetusyrittäjien ja lietteen käsittelijöiden yhteistyönä.

Näkökulmia jätelain 37 §:n ehtojen täyttymisestä kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa

Lainsäädännön lähtökohta on, että jätteenkuljetukset järjestetään kunnan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Mikäli harkitaan kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta, se edellyttää jätelain 37 §:n mukaisten edellytysten täyttymistä.

7.6.2018

Ehto 1:

Tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin

Lukumäärän perusteella näyttää siltä, että kuljetuspalveluja on tarjolla, sillä sako- ja umpikaivoliettteitä ilmoittaa kuljettavansa toimialueella kolmisenkymmentä yrittäjää. Jätehuoltolautakunnan tausta-aineistossa olevan tiivistelmän mukaan suuri osa yrityksistä kuljettaa lietteitä vain satunnaisesti. Tästä voi päätellä, että sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus ei ole näille yrityksille keskeinen liiketoiminnan muoto, eivätkä ne ole taloudellisesti riippuvaisia näistä kuljetuksista.

Kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kiinteistönhaltija tilaa itse sako- ja umpikaivolietteen tyhjennyksen. Käytännössä lietetyhjennys tilataan useissa tapauksissa jätehuoltomääräysten vastaisesti aivan liian harvoin. Alueella toimivilla kuljetusyrittäjällä ei ole mahdollisuutta patistaa useampaan tyhjennykseen kuin mitä kiinteistönhaltija tilaa. Yrittäjä ei voi tietää, onko kiinteistön haltija käyttänyt myös muiden kuljettajien palveluita. Kuljetusyrittäjällä ei ole myöskään mahdollisuuksia, eikä se edes kuulu yrittäjän tehtäviin, pitää huolta niistä kiinteistöistä, joilla ei ole hänen kanssaan tyhjennys sopimusta. Seuranta ja valvonta kuuluu viranomaisille. Jätehuoltoviranomainen ei kuitenkaan ole pyytässäään saanut kuljetusyrittäjiltä lain velvoittamia kuljetusrekisteritietoja useiden vuosien ajan kestäneestä yrityksestä huolimatta. Lietekuljetusten järjestäminen asianmukaisesti ja kattavasti on täten osoittautunut mahdottomaksi.

Kunnan järjestämässä lietekuljetuksessa ajot ajetaan ajopäätteiden avulla. Tällä varmistetaan, että kuljetuksista laaditaan aina lain vaatima siirtoasiakirja ja tyhjennystiedot siirtyvät automaattisesti tietokantaan, jonne jätehuoltoviranomaisilla on pääsy. Sieltä he voivat tarvittaessa reaaliaikaisesti tarkistaa tilanteen. Viranomaistyön toteuttamiseksi tarvittavan siirtoasiakirjakäytännön luominen ja ylläpitäminen on huomattavasti työläämpää kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, eikä toimivaa käytäntöä ole tällä hetkellä koko toimialueella käytössä.

Kotitaloudet eivät ole yhdenvertaisessa asemassa kuljetusyrittäjien hinnoittelun vuoksi. Useat selvitykset osoittavat, että yleinen hintataso on alhaisempi kunnan kilpailuttamassa järjestelmässä. Tuoreessa SKAL:in tilaamassa Rambollin selvityksessä hintatasoasi nousee selkeästi esille. Toimialueella niissä kunnissa, missä on käytössä kiinteistönhaltijan järjestämä lietteenkuljetus, on sakokaivojen kuljetushinnan keskiarvo 118,70 € ja umpikaivojen osalta vastaava hinta on 122,30 €. Kemiönsaaressa, jossa on kunnan järjestämä lietteenkuljetus ja lisäksi haastavat kuljetusmatkat muun muassa lauttoineen, on yleisin kuljetushinta sekä sako- että umpikaivojen lietteille 77,48 €. Kemiönsaaren lietekuljetusten osalta Lounais-Suomen Jätehuolto on juuri saanut päätökseen seuraavan viiden vuoden kuljetuskilpailutuksen. Onnistuneen kilpailutuksen ansiosta kuljetushinnat tulevat vuonna 2019 laskemaan Kemiönsaaressa nykyisistä hinnoista huomattavasti.

Jätehuolto, mukaan lukien lietehuolto, on asukkaiden peruspalvelu, joka tulee toimia kaikissa olosuhteissa. Lounais-Suomen alue on maantieteellisesti haasteellinen ja etäisyydet varsinkin saaristossa ja muulla haja-asutusalueella ovat pitkiä. Kun sako- ja umpikaivojen tyhjennykset

7.6.2018

kilpailutetaan alueellisina kokonaisuuksina, varmistetaan, että jokainen tyhjennyksiä tarvitseva kiinteistö on tyhjennysten piirissä.

Kunnan kilpailutus on ainoa tapa varmistaa, että kaikilla kiinteistöillä on saatavilla tyhjennyspalveluja syrjimättömin ja kohtuullisin ehdoin riippumatta siitä, millä alueella kiinteistö sijaitsee.

Ehto 2:

Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle

Lietehuollon kehittäminen on ongelmallista kiinteistön haltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa, koska palvelun tarjoajat ovat hajallaan, eikä tiedon vajavaisuudesta johtuen kokonaisuus ole kenenkään hallinnassa. Tästä syystä kehitys on junnannut useita vuosia paikallaan, toisin kuin kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen alueella Kemiönsaarella.

Sako- ja umpikaivojen säännöllinen tyhjentäminen lietteestä ja sen toimittaminen asianmukaiseen käsittelyyn on ensiarvoisen tärkeää ympäristön ja terveyden kannalta. Kaivojen säännöllinen tyhjentäminen ei ole kuitenkaan kaikille kiinteistön haltijoille itsestään selvää vaan lietteen ylivuotoa vesistöihin tapahtuu. Kemiönsaarella puhdistamolle toimitetun lietteen määrä lähes kaksinkertaistui, kun keräysjärjestelmä muuttui kiinteistönhaltijan järjestämästä kuljetuksesta kunnan järjestämään vuonna 2013. Suunnitelmallisella työllä on saatu erinomainen kehitys aikaan luontoympäristöltään herkässä kunnassa.

Sako- ja umpikaivolietteiden keräyksen, kuljetuksen ja käsittelyn kehittämisessä on paljon tehtävää nykyisissä kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen kunnissa. Kuljetusjärjestelmän vaihdos on käytännössä ainoa keino saada lietteet kerättyä kattavasti kaikilta kiinteistöiltä määriteltyihin vastaanottoaikoihin ja sitä kautta ympäristön kannalta parhaimpaan mahdolliseen materiaalihyödyntämisprosessiin.

Yksi toiminta-alueemme suurimmista haasteista on liian harva lietteiden vastaanottoverkosto, jolloin lietevesikuormia joudutaan kuljettamaan kiinteistöiltä pitkiä matkoja. Vastaanottoverkkoston kehittämiseksi olisi tärkeää saada lietetyhjennyksen piirissä olevien kiinteistöjen liete-tyhjennykset kokonaisuutena hallintaan. Vastaanottoverkkostoon investoiminen ei ole mahdollista nykyisessä pirstoutuneessa järjestelmässä, jossa ei ole kattavasti tietoa, miltä kiinteistöltä liettä syntyy, ketkä kaivoja tyhjentävät tai mihin lietteet päätyvät.

Kiinteistönhaltijan kilpailuttamassa kuljetusjärjestelmässä kiinteistön haltijalla ei ole mahdollisuutta yksittäisen tyhjennyskilpailutuksen kautta asettaa laatuvaatimuksia kuljetuspalvelulle. Muualla pohjoismaissa, missä lietteet kuljetetaan kunnan järjestämänä, käytössä on jo kehittyntä tyhjennyskalustoa, joka mahdollistaa sakokaivolietteen erottamisen vedestä jo kiinteistöllä. Tällöin käsittelyyn kuljetettavan aineksen määrä vähenee huomattavasti, koska sakokai-
von koko sisällön sijaan kuljetetaan ainoastaan liete ja vesi päästetään takaisin kaivoon. Suurempien kokonaisuuksien keskitetty kilpailutus mahdollistaisi tämän tapaisen uuden tekniikan käyttöönoton alueellamme.

7.6.2018

Ehto 3:

Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

LCA Consulting Oy:n tekemän selvityksen mukaan alueellamme syntyvästä sako- ja umpikaivo-
lietteistä arviolta noin 120 000m³ ei päädy asianmukaiseen käsittelyyn. Arvio perustuu lasken-
taan, jossa on käytetty Kemiönsaaren kunnassa syntyviä todellisia lietemääriä. Vaikka arvion
puolittaisi, olisi alueellamme edelleen 60 000 m³ lietettä/vuodessa, jota ei toimiteta asianmu-
kaiseen käsittelyyn. Kiinteistöillä syntyy keskimäärin noin 4,3m³ lietettä (keskiarvo sako- ja um-
pikaivoista). Tämä tarkoittaa sitä, että alueemme lietekuljetusyrietykset jäävät hallitsematto-
man järjestelmän takia paitsi noin 14 000:sta lietetyhjennuksen työtillaisuudesta joka vuosi.
Tämä luku perustuu siihen, että arvio syntyvästä lietemäärästä on puolitettu. Pahim-
massa/parhaimmassa tapauksessa alueellamme odottaa jopa 28 000 lietetyhjennystä/vuosi
suorittajaansa. Euroissa tämä tarkoittaa arviolta noin 2 miljoonan euron pottia jaettavaksi alu-
een kuljetusurakoitsijoille.

Kunnan kilpailutusten myötä alalla pyrkiville tarjoutuu mahdollisuus liiketoiminnan aloittami-
seen valmiin urakan myötä. Jo pienen Kemiönsaaren kunnan alueella kunnallinen kilpailutus
on mahdollistanut uuden lietekuljetusyrietyksen perustamisen.

Pitäytymistä kiinteistönhaltijan järjestämässä jätteenkuljetuksessa ei voi arvioida kokonaisuu-
tena myönteiseksi minkään osapuolen osalta. Siirtymisestä kunnan järjestämään jätteenkulje-
tukseen hyötyisivät sen sijaan kotitaloudet, yritykset ja viranomaiset, mutta ennen kaikkea
ympäristö.

Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n puolesta

Jaana Turpeinen
palvelujohtaja
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy

Cati Huhta
asukaspalvelupäällikkö
Lounais-Suomen Jätehuolto